

15. Там же, Ф. Р-460, Оп. 1, Д. 1504, Л. 74, 136; Ф. Р-1932, Оп.1, Д. 4, Л. 38, 39, Д. 44, Л. 125; Красный Крым. – 29 ноября 1922 г.
16. Красный Крым. – 9 августа 1922 г.
17. Отчёты СНК и КрымЦИКа III Всекрымскому съезду Советов. – Симферополь, 1923. – С. 236, 237; Красный Крым. – 26 октября 1923 г.
18. ГААРК, Ф. Р-460, Оп. 4, Д. 405, Л. 109.
19. Красный Крым. – 22 мая 1926 г.
20. Красный Крым. – 26 октября 1923 г.
21. ГААРК, Ф. Р- 663, Д. 990, Л. 429.
22. Там же, Ф. Р- 149, Оп. 1, Д. 82, Л. 40-42.
23. Там же, Ф. Р- 460, Оп. 1, Д. 1504, Л. 66; Ф. Р-652, Оп. 1, Д. 815, Л. 526.
24. ЦГАНХ СССР, Ф. 5240, Оп. 4, Д. 132, Л. 130; Красный Крым, 22 мая 1926 г.
25. Мелкая кустарная промышленность СССР в 1925 г. Издание ЦСУ СССР.– М., 1928, С. 52.
26. ЦГАРК, Ф. Р-137, Оп. 1, Д. 192, Л. 227.
27. Там же, Ф. Р-460, Оп. 1, Д. 1504, Л. 66 /Об./.
28. ЦГАОР СССР, Ф. 5451, Оп. 5, Д. 146, Л. 39, 40; ГААРК, Ф. Р- 460, Оп. 1, Д. 1505, Л. 33, 34; Красный Крым, 9 августа 1922 г.; ЦГАОР СССР, Ф. 374, Оп. 4, Д. 40, Л. 84; ЦГАРК, Ф. Р- 460, Оп. 1, Д. 1504, Лл. 34, 74.
29. Там же, Ф. Р-137, Оп. 1, Д. 32, Л. 140.
30. Там же, Ф. Р-663, Оп. 1, Д. 900, Л. 214.
31. Красный Крым. – 22 мая 1926 г.
32. ГААРК, Ф. Р- 663, Оп. 1, Д. 990, Лл. 214, 429; Красный Крым.– 5 апреля 1927 г.
33. Там же, Д. 98, Лл. 19, 19 /Об./, 98.
34. Там же, Д. 91, Л. 139 /Об./.
35. Очерки по истории Крыма, ч. III, Симферополь, 1964. – С. 28; ЦГАРК, Ф. Р-1932, Оп. 1, Д. 91, Лл. 161, 161 /об./; Ф. Р-652, Оп. 1, Д. 41, Л. 73.
36. СУ, – 1923, – № 6, – отд. 1, – С. 102.
37. Вестник административной жизни Крыма. – Симферополь, 1923. – № 1. – С. 50.
38. Ленин В.И. Грозящая катастрофа и как с ней бороться. // Полн. собр. соч. – Т. 34. – С. 176, 177.
39. Красный Крым. – 4 апреля 1926 г.
40. Там же. – 9 апреля 1925 г.
41. ГААРК, Ф. Р-1560, Оп. 1, Д. 2, Лл. 116, 119, 146, 147.
42. Вестник административной жизни Крыма. – Март 1923. – № 2. – С.8.
43. ГААРК, Ф. Р-1560, Оп. 1, Д. 2, Л. 64.
44. Там же, Д. 1, Л. 67.
45. Там же, Ф. Р-652, Оп. 1, Д. 603а, Л. 85.
46. Вестник административной жизни Крыма. – Март 1923. – № 2. – С.8.
47. Отчёты СНК и КрымЦИКа III Всекрымскому съезду Советов – С. 336.
48. ГААРК, Ф. Р-3471, Оп. 1, Д. 102, Л. 113; там же, Ф. Р-149, Оп. 2, Д. 266, Л. 2; Ф. Р-3471, Оп. 1, Д. 30, Л. 2; Ф. Р-149, Оп. 2, Д. 266, Л. 3; там же, Ф. Р-3471, Оп. 1, Д. 83, Л. 8.
49. Там же, Ф. Р-3471, Оп. 1, Д. 123, Лл. 1, 5, 43, 44.
50. ГААРК, ф. Р-1932, Оп. 1, Д. 97, Л. 113.
51. Красный Крым. – 7 декабря 1924 г.
52. ГААРК, Ф. Р-663, Оп. 1, Д. 1009, Л. 144.
53. Отчёты СНК и КрымЦИКа VI Всекрымскому съезду Советов. – С. 336.
54. Частный капитал в народном хозяйстве СССР. Материалы комиссии ВСНХ СССР. – М.-Л., 1927, С. 426.
55. История СССР. – Т. VIII. – С. 419.
56. ГААРК, Ф. Р-219 Оп. 6, Д. 302, Л. 60.
57. См.: там же, Лл. 9, 17, 24, 32, 45 /Об./, 50 /Об./, 53 /Об./.
58. Там же, Ф. Р-3471, Оп. 1, Д. 102, Л.
х/ Устав общества, получившего название «Крымрозничник» был зарегистрирован в НКВТ РСФСР 21 марта 1926 г. и утверждён ЭКОСО РСФСР 29 июля 1926 г. См.: СУ РСФСР, 1926, отд. 2, № 8; СУ РСФСР, 1926, отд. 2, № 9, ст. 102, 21 марта 1926 г. «Крымрозничник» был переименован в Крымакторг и был принят новый устав. См.: ГААРК, Ф. Р-613, Д. 20, Лл. 321-323.
59. ГААРК, Ф. Р-663, Оп. 1, Д. 277, Л. 111.
60. Там же, Ф. Р-635, Оп. 1, Д. 20, Лл. 170, 171, 190, 191; Д. 5, Лл. 20-26.
61. ГААРК, Ф. Р-635, Оп. 1, Д. 20, Лл. 170-171, 190-191.
62. Там же, Л. 179.
63. Там же, Оп. 1, Д. 43, Лл. 106, 107.
64. Там же, Оп. 1, Д. 20, Лл. 174, 175.
65. Там же, Л. 179.
66. Та же, Оп. 1, Д. 43, Лл. 106, 107.

Зінченко О.В.**КОМІСІЇ ДЕРЖАВНОЇ РАДИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1906-1916 рр.**

Актуальність дослідження. В умовах докорінних демократичних перетворень в системі державного устрою України та напередодні 100 – літнього ювілею запровадження в Російській імперії народного представництва вивчення відповідного історичного досвіду, особливо пов'язаного з переходом від автори-

тарного управління до парламентаризму, набуває актуальності практичного, політичного і наукового плану. Це стосується і функціонування комісій Державної ради Російської імперії 1906 – 1916 рр. Таку важливу історичну проблему цілком обходили дорадянські і радянські дослідники. Саме тому мету нашої статті складає спроба охарактеризувати статус та діяльність комісій верхньої палати російського народного представництва періоду Думської монархії в Росії шляхом аналізу відповідних законодавчих актів (законів).

З роботою комісій Державної ради була тісно пов'язана уся її законодавча діяльність. Основні положення про комісії визначались Запровадженням Державної ради (24 квітня 1906 р.) [3, ст. 29, 32, 38, 49, 56, с. 150 – 151, 153 – 155], а конкретизувались її Наказом [1, ст. 13 – 18, 20, 22 – 23, 26 – 54, 71, 82, 92, 96, 103, 107 – 108, 112 – 116, с. 532 – 541, 543, 546, 550 – 553]. Статті 29 та 56 Запровадження Державної ради декларували, що в ній створюються комісії для опрацювання законопроектів і внесення їх на розгляд загальних зборів [3, с. 150, 155]. Ці комісії мали попередньо розглядати й ухвалені Державною думою законопроекти, що надійшли до Ради [3, ст. 32, с. 150]. Відповідно до статті 49 Запровадження, Державна рада утворювала разом з Державною думою, “з рівного числа членів” обох палат народного представництва узгоджувальну комісію для вирішення суперечок щодо обопільного ухвалення законопроектів [3, с. 153 – 154]. Усі ці нечисленні постанови Запровадження Державної ради досить докладно конкретизувались її Наказом у 48 статтях [3, с. 153 – 154; 1, ст. 13 – 18, 20, 22 – 23, 26 – 54, 71, 82, 92, 96, 103, 107 – 108, 112 – 116, с. 532 – 541, 543, 546, 550 – 553], як і передбачала стаття 60 Запровадження Ради [3, с. 156]. Статті Наказу стосовно комісій розподілялись за своїм характером на кілька груп: перевірка повноважень обраних державних радників (ст. 13 – 21); порядок ведення справ щодо особистого положення членів Державної ради (ст. 22 – 25); комісії у складі Державної ради (ст. 26 – 54); роль та місце комісій в ухваленні законопроектів Радою (ст. 71, 82, 92, 96, 103, 107, 108); фінансові комісії (ст. 112 – 115) [1, с. 532 – 541, 543 – 544, 546, 549 – 553].

Стаття 26 Наказу Державної ради передбачала утворення у її складі постійних і тимчасових комісій. Постійні комісії утворювались для вирішення певних справ у складі радників, що обирались на всю сесію Державної ради, а тимчасові – до завершення вирішення Радою якоїсь випадкової чи несистематичної справи [1, с. 535]. Постійних комісій утворювалось три: 1) особового складу та внутрішнього розпорядку; 2) фінансова; 3) законодавчих пропозицій [1, ст. 27, с. 535]. Кількість тимчасових комісій не визначалась, оскільки останні утворювались у залежності від виникнення потреби вирішення певної справи тимчасового характеру.

Попередня перевірка (тобто без виїзду до відповідної виборчої установи) повноважень щойно обраних державних радників покладалась на комісію особового складу та внутрішнього розпорядку. До неї надходили повідомлення щодо обраних державних радників з тих установ, якими останні обирались. Сумніви відносно правильності здійснених виборів могли бути заявлені державними радниками не пізніше семи днів від дня оголошення обраних осіб. Такі заяви подавались Голові Державної ради або комісії у письмовому вигляді з зазначенням підстави сумнівів [1, ст. 13 – 15, с. 532 – 533]. Комісія мала право, не очікуючи завершення перевірки нею оскаржених або підданих сумніву щодо правильності виборів, звітувати про тих членів Ради, відносно правильності обрання яких не надходили скарги чи заяви і не виникло сумнівів у комісії. Раднику ж, правильність обрання якого було оскаржено чи викликала сумніви у комісії, надавалась можливість, під час розгляду справи в комісії, дати усі необхідні, на його думку, пояснення, але без участі в ухваленні її рішень, коли він був членом комісії. На засіданнях комісії могли бути присутніми і ті радники, які піддали сумніву чи оскаржили обрання якогось депутата. Постанова комісії укупі з отриманими поясненнями доповідалась загальним зборам Державної ради окремо по кожному слідству щодо оскаржених чи сумнівних у правильності виборів [1, ст. 16 – 18, с. 533]. Під час вирішення загальними зборами Державної ради справи про правильність обрання якогось радника він не брав участі у голосуванні, що здійснювалось за допомогою записок. Ті ж радники, справи про правильність обрання яких розглядалися комісією чи загальними зборами Державної ради, користувались усіма правами члена Ради до ухвалення нею постанови про скасування їхнього обрання. Радники, обрання яких скасовувалось постановою Державної ради, вважались такими, що вибули з її складу. Про скасування Державною радою обрання певного депутата Державний секретар сповіщав Голову Ради міністрів для призначення нових виборів [1, ст. 19 – 21, с. 533 – 534; 3, ст. 23, с. 148 – 149]. Стаття 23 Запровадження Державної ради передбачала скасування результатів виборів стосовно якоїсь виборчої установи цілком або стосовно окремого радника. У першому випадку відбувались повторні вибори, а в останньому – на місце депутатів, обрання яких визнавалось неправильним, заступала та особа, що збрала найбільше голосів. Коли ж таких осіб не виявлялось, відбувались нові вибори [3, ст. 23, с. 148 – 149].

Справи, що стосувались особистого положення державних радників, комісія особового складу та внутрішнього розпорядку вирішувала наступним чином. Голові Державної ради надсилались повідомлення про обставини, що виявлялись підставою позбавлення члена Ради особистої волі, тимчасового відсторонення його від участі у зборах Ради, а також вибуття з її складу. Переконавшись, що повідомлення чи заяви зачіпають зазначені обставини, Голова передавав їх комісії особового складу і внутрішнього розпорядку для опрацювання її постанови і доповіді загальним зборам Державної ради. Відповідно до цієї постанови, загальні збори Ради ухвалювали остаточне рішення справи [1, ст. 22 – 24, с. 534 – 535].

Зрозуміло, що перевірка депутатських повноважень державних радників і вирішення справ їхнього особистого положення носили епізодичний характер у роботі комісії особового складу та внутрішнього розпорядку. Основу роботи усіх комісій складала законодавча діяльність. Саме тому Наказ приділяв великої уваги процедурі обрання комісій, визначення порядку їхньої діяльності, а також координації законодавчої діяльності Державної ради та Державної думи, тобто формування та роботи узгоджувальних комісій цих палат народного представництва. Як вже зазначалось вище, у складі Державної ради утворювались

три постійні комісії [1, ст. 27, с. 535]. До кожної з них надходили, окрім визначених Наказом справ, й інші справи, які Державна рада вважала за потрібне їм вручити без утворення особливої тимчасової комісії [1, ст. 28, с. 535]. Постійні комісії склались з нерівного числа членів: комісія особового складу та внутрішнього розпорядку – з десяти членів, законодавчих пропозицій – з п'ятнадцяти, а фінансова – з тридцяти [1, ст. 29, с. 536]. Члени комісій особового складу і внутрішнього розпорядку та законодавчих пропозицій обирались на початку сесії Державної ради. Члени ж фінансової комісії перед закінченням сесії на термін до обрання наприкінці наступної сесії нової фінансової комісії [1, ст. 30, с. 536]. Стаття 3 бюджетних правил 8 березня 1906 р. декларувала, що попереднє ознайомлення з фінансовими кошторисами міністерств і головних управлінь та з проектом бюджету Державна рада й Дума покладала на створювані ними комісії, що могли розпочати свою роботу над кошторисами й бюджетом і до відкриття сесії [2, с. 296].

Обраний до комісії радник не мав права відмовитись від участі в ній, але з поважних причин міг клопотати про звільнення від цього обов'язку. Дозвіл на таке клопотання залежав від постанови Державної ради. Радник міг бути обраним лише членом двох комісій [1, ст. 38, с. 537]. Перше засідання комісії призначалось найстарішим за віком її членом. На цьому засіданні члени комісії обирали зі свого осередку голову комісії та його заступника. На засіданнях комісії могли бути присутніми Голова Державної ради та його заступник з правом дорадчого голосу. До участі в засіданнях комісії можна було запрошувати її постановою радників, які не були членами комісії, а також Державного секретаря та його заступника [1, ст. 39 – 41, с. 537 – 538]. Під час обговорення в комісії заяви державних радників про видання нового закону або про скасування чи зміну чинного, а також під час опрацювання, відповідно до такої заяви, законопроекту чи обговорення заяви про визнання дії міністра або головноуправляючого окремою частиною, підпорядкованою йому особи чи установи незаконними, для участі в роботі комісії запрошувався член Державної ради, що першим вніс цю заяву, якщо радники, які подали цю заяву, не обрали зі свого осередку іншу особу. На засіданнях комісії запрошувались також радники, що вносили поправку під час постатейного розгляду Радою проекту чи пропозиції, коли цю поправку було передано на обговорення комісії. Міністрам та головноуправляючим окремими частинами, а також особам, що їх замінювали, надавалось право бути присутніми на засіданнях комісії і надавати їм всіх необхідних пояснень та відомостей. Для цього Голову Ради міністрів повідомляли про кожне засідання [1, ст. 42 – 43, 103, с. 538, 551; 3, ст. 37, 56, 58, с. 151, 155 – 156].

У випадках, коли для обговорення справ в комісіях не було встановлено особливих правил, в дію вступали правила, що визначали порядок розгляду справ загальними зборами Державної ради. Постанови комісії виявлялись дійсними за умови наявності на її засіданнях більше половини її повного складу. Вирішальний голос в комісії належав тільки її членам. Постанови комісії ухвалювались більшістю голосів присутніх на її засіданнях членів. У випадку рівності голосів проводилось повторне голосування. Якщо ж і в цьому разі голоси розподілялись порівну, перевагу надавав голос голови комісії [1, ст. 45 – 47, с. 539].

Комісії подавали загальним зборам Державної ради письмову доповідь з кожної справи. У ній викладалась постанова комісії, яку було ухвалено одногосно чи більшістю голосів, а у випадку необхідності також і сутність думок, на підставі яких ґрунтувалась постанова. Доповідь комісії підписували голова, член – доповідач й інші її члени. До доповіді додавались також особливі думки тих членів комісії, які виявляли бажання ознайомити з ними загальні збори Державної ради. Комісія обирала зі свого осередку доповідача для надання Державній раді пояснень під час обговорення нею постанови комісії. У разі необхідності комісія призначала кількох доповідачів [1, ст. 48 – 49, с. 539]. Коли виникала необхідність утворення постановою Державної ради узгоджувальної комісії для вирішення спільних питань з Державною думою, її кількісний склад від Ради визначався загальними зборами останньої. У разі створення узгоджувальної комісії Державною думою Державна рада обирала зі свого осередку таку кількість членів цієї комісії, яку було обрано зі свого осередку Думою [1, ст. 53, с. 540].

Комісії відігравали важливу роль у діяльності Державної ради. Доповідачам комісій, нарівні з міністрами та головноуправляючими окремими частинами, на засіданнях Державної ради Голова надавав слово позачергово, відразу ж після заяви про бажання виступу, однак без припинення виступу промовця [1, ст. 71, с. 543 – 544; 3, ст. 37, с. 151]. Опрацьовані комісіями законопроекти та доповіді друкувались і вручались державним радникам. Після закінчення загального обговорення проекту чи пропозиції Державна рада ухвалювала або про відхилення усього проекту чи пропозиції, або про передачу його до однієї з постійних чи тимчасових комісій, або ж про безпосередній перехід до його постатейного розгляду [1, ст. 82, 92, с. 546, 549]. Відповідно до заяви десяти і більше радників, поставало питання про передачу проекту чи пропозиції або їхньої частини якійсь комісії. По такій заяві диспут обмежувався однією промовою “за” і однією – “проти”. Запропоновані членами Державної ради поправлення до постанови про передачу справи до комісії також передавались до неї. Поправлення проекту чи пропозиції, які вже розглядались комісією, могли бути повернутими до неї постановою Державної ради. Коли Державна рада відхилила запропоновану комісією зміну проекту чи пропозиції, Рада розпочинала її обговорення.

Що ж стосувалось фінансової комісії, то до неї надходили, відразу ж після подання їх Державній раді, кошториси міністерств та головних управлінь, а також ухвалений Державною думою проект державного розпису прибутків та витрат (бюджету), які обговорювались загальними зборами Державної ради не інакше, як за постановою фінансової комісії. До останньої подавався укладений відповідно до встановленого порядку і кошторис витрат на утримання Державної ради, Державної канцелярії і підпорядкованих їм установ, до першого вересня року, що передував кошторисному. Постанова комісії щодо цього кошторису подавалась на розгляд загальних зборів Державної ради. Одночасно з внесенням до фінансової комісії кошторис подавався і міністру фінансів. Фінансова комісія виносила на обговорення загальних зборів Ради і постанови відносно пропозиції про здійснення протягом бюджетного року і непередбачених нею невідкладних витрат, які передбачались статтями 16 та 17 бюджетних правил 8 березня 1906 р. Поряд з цим до фінансової комісії, для ухвалення її постанови, подавались законопроекти про здійснення нових витрат з

державної скарбниці. Загальні збори Державної ради розглядали доповідь фінансової комісії відповідно до порядку, який було передбачено Наказом Ради для обговорення законопроектів [1, ст. 112 – 115, с. 552 – 553; 2, с. 298 – 299].

29 серпня 1915 р. Державна рада внесла зміни до статей 27 – 30 та 51 свого Наказу. Стаття 27, у якій раніше говорилося про утворення в Державній раді трьох постійних комісій, запроваджувала п'ять постійних комісій: 1) особового складу та внутрішнього розпорядку; 2) фінансова; 3) законодавчих пропозицій; 4) військових сухопутних і морських справ; 5) економічна [4, с.3027]. До тексту статті 28 додавалось, що справи, які стосуються державної оборони, негайно по внесенню їх до Державної ради, надходять до комісії військових сухопутних і морських справ [4, с. 3027; 1, ст. 28, с. 535]. Змінювалась і стаття 29: економічна комісія утворювалась з п'ятнадцяти, а військових сухопутних і морських справ – з десяти радників [4, с. 3027; 1, ст. 30, с. 536]. Зміна статті 30 полягала у тому, що члени економічної комісії, як і комісії законодавчих пропозицій та особового складу і внутрішнього розпорядку, обирались на початку сесії Державної ради, а члени фінансової та військової комісій – перед закінченням сесії на строк до обрання наприкінці наступної сесії нового складу цих комісій [4, с. 3027 – 3028; 1, ст. 30, 536]. Що ж стосується статті 51, то вона доповнювалась такою постановою: “Якщо по справі об'єднане засідання не було призначено, то доповідь постійної чи тимчасової комісії, до якої надійшла справа, передається на вирішення других комісій, предметів відання яких вона стосується” [4, с. 3028; 1, ст. 26, 51, с. 535, 540].

Викладений матеріал дозволяє дійти наступних висновків. Визначальну роль у діяльності Державної ради відігравали постійні і тимчасові комісії. Від початку діяльності Державної ради постійних комісій утворювалось три: 1) особового складу та внутрішнього розпорядку; 2) фінансова; 3) законодавчих пропозицій. У 1915 р. було запроваджено ще дві комісії: 4) військових сухопутних і морських справ і 5) економічна.

Комісії законодавчої Державної ради Російської імперії виявились основним знаряддям укладання й ухвалення нею своїх постанов. Комісії попередньо опрацьовували для обговорення та ухвали загальними зборами Державної ради проекти постанов, що до неї надходили, а також готували відповідні проекти від імені Ради. Доповідачі комісій користувались на засіданнях загальних зборів Ради такими ж правами та перевагами, як і міністри та головноуправляючі окремими частинами, тобто представники уряду. Для координації законотворчої діяльності Державної ради та Державної думи у випадках суперечок з певних проблем утворювались узгоджувальні комісії на паритетних умовах.

Джерела та література

1. Наказ Государственного Совета (11 мая 1907 г.) // Законодательные акты переходного времени 1904 – 1908 гг. - Спб.: Право, 1909. – С. 530 – 557.
2. Правила о порядке рассмотрения государственной росписи доходов и расходов, а равно о производстве из казны расходов, росписью не предусмотренных // Законодательные акты переходного времени 1904 – 1908 гг. – С. 295 – 299.
3. Учреждение Государственного Совета (24 апреля 1906 г.). – Конституция Российской империи. – Спб.: Экон. тип., 1907. – С. 144 – 171.
4. Хроника // Право. – 1915. – № 47. – С. 3027 – 3028.

Змерзлий Б.В.

КРЫМСКИЕ ТАТАРЫ В СИСТЕМЕ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ КРЫМСКОЙ АССР (1920-1941 гг.)

С возвращением крымских татар в Крым и активизацией исторических исследований прошлого этого этноса в 1990-х гг., стараниями историков удалось раскрыть многие страницы их прошлого. Многочисленные монографии статьи рассматривают различные аспекты духовного и материального наследия крымских татар. Кроме того, в Украине был защищен целый ряд диссертаций, посвященных проблемам национального образования [22–24]. Однако, на сегодняшний день, все еще остается нераскрытой, достаточно сложная и комплексная проблема развития системы национального сельскохозяйственного образования крымских татар в 1920–1930-х гг. К сожалению, научных исследований, посвященных данной проблеме нет. **Актуальность проблемы** обуславливается сложным процессом становления в современный период земельных отношений в Автономной Республике Крым. Это, безусловно, требует изучения исторического опыта проведения аграрных преобразований в Крыму. Важнейшей частью которых являлась широко разветвленная система сельскохозяйственного образования в Крымской АССР.

Задачей настоящей работы является рассмотреть процесс развития системы национального сельскохозяйственного образования в Крымской АССР, его эффективность.

Развитие сельскохозяйственного образования в регионе для крымских татар, имело особенное значение. Очевидно, потому, что: во-первых, 80% крымскотатарского населения в рассматриваемый период занималось сельским хозяйством. Во-вторых, проводившиеся большевиками аграрные реформы, привели к расширению земельного владения в большинстве крымскотатарских крестьянских хозяйств. В-третьих, значительное отставание в области внедрения новых технологий в сельское хозяйство и практически полное отсутствия крымскотатарских квалифицированных специалистов в этой области.

Учитывая эти обстоятельства, для удовлетворения образовательных нужд крымскотатарского сельскохозяйственного населения региона, к 1924 г. были открыты 2 сельскохозяйственные школы. При Кара-субазарском техникуме к этому времени уже действовало крымскотатарское отделение с 70 учащимися, а в Каратобейской сельскохозяйственной школе из 140 человек ученического состава, 110 (78%) были из числа крымских татар.